

Nr 488.

Av herr **Skoglund** i Doverstorp **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 276, med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande.

I proposition nr 276 har Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt förslag till lag angående ändring i stadgan om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande, enligt vilket pensionsrätt på visst sätt skulle tillerkännas riksdagens ledamöter. Till grund för förslaget har legat en under året verkställd utredning, vilken i enlighet med direktiven synes ha sysselsatt sig icke så mycket med frågan, huruvida pension till riksdagsman överhuvud taget bör utgå, som fastmer med formerna för dylik pension.

Ur rent principiell synpunkt måste föreliggande fråga sägas vara synnerligen diskutabel. Såsom jämväl i utredningsdirektiven framhållits, innebär ett införande av pensionsrätt för riksdagens ledamöter ett visst avsteg från eljest vedertagna pensioneringsgrunder. Riksdagsmannauppsdraget måste nämligen anses utgöra ett förtroendeuppdrag i hävdvunnen mening och icke en anställning med bestämd tjänstgöringsskyldighet. Utredningsmännen finna det också uppenbart, att riksdagsmannaskapet är ett förtroendeuppdrag, som helt skiljer sig från en tjänst eller anställning i vanlig mening. Såsom skäl för införande av pensionsrätt hänvisas till att riksdagsarbetet i många fall verkar hindrande på den enskilde riksdagsmannens möjligheter att ägna sig åt sin borgerliga näring eller eljest vållar avbräck i hans utkomstmöjligheter samt anföres i övrigt i huvudsak följande. Införandet av en ordnad pensionering för riksdagsmännen skulle vara ägnat att vidga kretsen av lämpliga kandidater för uppsdraget. En sådan pensionering skulle ock i fall — som enligt utredningsdirektiven understundom förekommer — att ett riksdagsmannauppsdrag förlängdes, där vederbörande själv av åldersskäl eller annan orsak skulle vilja lämna riksdagen men då efter en mångårig riksdagsmannabana skulle stå utan försörjningsmöjligheter, kunna möjliggöra en lösning, som vore mera tillfredsställande både för den enskilde riksdagsmannen och för riksdagsarbetet. Även med hänsyn till önskvärdheten att åstadkomma en förnyring av riksdagens sammansättning syntes slutligen skäl tala för en reglerad pensionering för riksdagsmännen. Föredragande departementschefen anför i anledning härav, att det icke kan anses opåkallat, att det allmänna sörjer för att riksdagsmännen, där uppsdraget haft en längre varaktighet, erhålla kompensation för de med uppsdraget förenade olägenheterna och uppoffringarna i form av ett bidrag

till deras försörjning på ålderdomen. Tanken härpå har också vunnit erkännande i de flesta länder med demokratiskt styrelsesätt.

De skäl, som sålunda anförts, kunna enligt vårt förmenande icke anses bärande för införande av en i princip allmän rätt till pension för riksdagens ledamöter. Givetvis bör compensation lämnas för riksdagsarbetet, men att denna utöver arvode även skall utgå i form av pension är därmed ingalunda sagt. Mot tanken på en pensionering har bl. a. invänts, att en sådan anordning skulle kunna medföra en lockelse eller en strävan för riksdagsmännen att kvarstanna i riksdagen längsta möjliga tid enbart i syfte att tillförsäkra sig pension. Pensioneringen skulle på så sätt kunna motverka en i och för sig önskvärd föryngring av riksdagens sammansättning. I likhet med departementschefen anse vi att denna invändning icke bör tillmätas en »överdriven betydelse», men att därav draga den slutsatsen att en pensionering skulle medverka till en önskvärd föryngring kan enligt vårt förmenande icke vara riktigt. Vad beträffar praxis på detta område i utlandet må gentemot departementschefens uttalande erinras om att frågan om en allmän pensionsrätt för ledamöterna av folkrepresentationerna bragts till lösning allenast i Belgien, Danmark och Nordamerikas förenta stater, i sistnämnda två länder så sent som under nästlidet år, samt att förslag om införande av sådan pensionsrätt numera framlagts i Finland. Detta system kan sålunda näppeligen sägas vara till sina verkningar prövat i något land. .

I detta sammanhang må dessutom framhållas, att frågan om ersättning för riksdagsmannauppsatsets fullgörande kommer att upptagas till omprövning av 1946 års sakkunniga för utredning av frågan om revision av riksdagens arbetsformer. En utgångspunkt av betydelse för denna omprövning kommer då också att föreligga i och med att ståndpunkt togs till formerna för riksdagens arbete, möjligheter att undvika alltför långa och tidsödande riksdags-sessioner etc. Enligt vår mening måste avvägningen av riksdagsmännens arvoden intimt sammanhånga med det sätt, varpå antydda mera väsentliga eller grundläggande problem lösas; och det synes oss naturligt, att frågan om införande av pensionsrätt för riksdagens ledamöter och grunderna därför äger samband med arvodesfrågan.

Vidkommande slutligen spörsmålet, huruvida en ordnad pensionering för riksdagens ledamöter kan genomföras utan ändring av grundlagen, ha utredningsmännen kommit till den uppfattningen, att lösningen därav bör utan ändring av riksdagsordningen kunna genomföras i den formen, att arvodesstadgan kompletteras med erforderliga föreskrifter i ämnet. Departementschefen har i denna del utan kommentarer godkänt utredningens ståndpunkts-tagande. Denna uppfattning är emellertid långt ifrån självklar.

Mot utredningens uttalande, »att pension numera tämligen allmänt kommit att betraktas såsom en form av 'intjänad' lön och att det vid sådant förhållande knappast syntes behöva strida mot avfattningen av § 23 riksdagsordningen, att

en pensionsrätt för riksdagsmännen tillskapades genom erforderlig komplettering av arvodesstadgan», synes oss sålunda befogade invändningar kunna göras. Vi hålla därför före, att frågan om en allmän pension till riksdagsmännen måste behandlas i den ordning, som stadgas för tillkomsten av grundlag.

Givetvis kunna fall förekomma, då en riksdagsman vid avgång från riksdagen av åldersskäl eller av annan orsak, efter att ha bevistat ett större antal riksdagar, ställes utan försörjningsmöjligheter eller utan nämnvärda sådana möjligheter. Dessa ömmande fall böra ägnas all uppmärksamhet, och frågan om en tillfredsställande lösning därav bör göras till föremål för ingående överväganden. Till en i princip allmän pensionsrätt för riksdagsledamöter kunna vi emellertid icke ansluta oss. Dessa böra enligt vårt förmenande vara synnerligen försiktiga med att bevilja sig själva förmåner.

Därför föreslås,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 276.

Stockholm den 31 maj 1947.

Martin Skoglund.

Erik Hagberg,
Malmö.

Gunnar Falla.

Elis Håstad.

E. Birke.

L. O. Skantze.
